

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

1. ОБЩО ОПИСАНИЕ	
Приоритетна ос № и наименование	2. ОБРАЗОВАНИЕ И УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ
Инвестиционен приоритет № и наименование	10iv. Подобряване на адекватността на системите за образование и обучение спрямо пазара на труда, улесняване на прехода от образование към работа и укрепване на системите за професионалното образование и обучение, както и тяхното качество, включително чрез механизми за предвиждане на уменията, адаптиране на учебните програми и създаване и развитие на основаващи се на работата системи за учене, включително двойни системи на учене и схеми за стаж
Специфична цел № и наименование	<p>Специфична цел 1 към ИП 10iv Повишаване на броя на учениците в професионалните училища и адаптиране на професионалното образование и обучение към нуждите на пазара на труда</p> <p>Специфична цел 2 към ИП 10iv Повишаване на дела на завършилите професионално или висше образование, които са започнали работа, свързана с областта на образованието им, в първата година след завършването им.</p>
Наименование	УЧЕНИЧЕСКИ ПРАКТИКИ – 2
Кратко описание и аргументация за изпълнение	<p>Модернизацията на професионалното образование и обучение (ПОО) в България е неотложна задача с оглед на негативните демографски промени и търсенето на пазара на труда на нови компетентности, свързани с технологичното развитие и постигането на целта за подобряване на социалното сближаване в Европа. Модернизацията на ПОО следва приетия на ниво ЕС Пакт за умения¹ и водещия принцип, че уменията трябва да водят до създаването на работни места. Днес около половината от младите учащи в ЕС се обучават в областта на ПОО на все по-високи равнища. В абсолютно изражение най-голям брой учащи се в ПОО са записани в програми на гимназиалния етап от средното образование. Организациите, предлагащи образование и обучение, трябва да предоставят съответните умения, които могат да помогнат младите хора да се справят с предизвикателствата на променящия се пазар на труда.</p> <p>Повишаването на качеството на практическото обучение на учениците в професионалните гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка ще подобри привлекателността на ПОО, като е свързано с извършването на реформи в посока осигуряване на съвременни средства и методи за организация, координация, провеждане и валидиране на резултатите от</p>

¹ Европейска програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост - COM(2020) 274 final от 01.07.2020 г., стр. 13

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<p>практическо обучение, включително в реална работна среда. В България реформите в ПОО продължават, макар и с по-бавни темпове². В последните години се очертава тенденция на плавно увеличение на броя на паралелките за професионално образование за сметка на леко намаляване на броя обучаеми от системата на ПОО, като данните от последните две учебни години илюстрират тенденциите в системата на професионалното образование. През учебната 2018/2019 година броят на учащите в системата на ПОО е 135 399 ученици, а през учебната 2019/2020 година е 134 459³, намаление с 940 ученици (0,69%), за сметка на увеличението на паралелките за професионално обучение, които от 6044 стават 6173 (увеличават се с 2,13%)⁴. Това от една страна се свързва с негативните демографски тенденции в страната и намаляващия прираст на населението, но от друга с възможностите за формиране на паралелки с по-малък брой ученици за обучение по защитени от държавата специалности от професии и такива с очакван недостиг на пазара на труда. Необходимо е полагане на усилия за повишаване интереса към ПОО с цел увеличаване на общия брой ученици, обучавани по професии с цел задоволяване на потребностите на пазара на труда.</p> <p>Освен това съгласно доклад на Световна банка⁵ жените са по-малко склонни да се запишат в ПОО и техният дял е намалял през последните години. През 2018/19 г. 37,2% от учениците в ПОО са жени, в сравнение с 40,0% през 2014/15 г. CEDEFOP⁶ отбелязва, че има и различия между половете при избора на професия и специалност, като отбелязва, че „(мъжете) предпочитат обучения свързани с компютърни системи и програмиране на софтуер, следвани от транспорт, селско стопанство, икономика, строителство“ и че „(жените) се записват за професионална подготовка по-често в икономически и административни професии, като най-популярните са от сектора на услугите: туризъм, хотелиерство и ресторантьорство, както и дизайн и облекло“. Различията между половете при избора на професии и специалности, както и намаляващият брой ученици в системата на ПОО изискват реализирането на мерки</p>
--	---

² Доклад за България 2020, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-country-report-bulgaria_en.pdf

³ НСИ, Образование и учене през целия живот, [Учащи в професионалните училища](#) данни от април 2020 г., без професионалните колежи.

⁴ НСИ, Образование и учене през целия живот, [Самостоятелни паралелки в професионалните училища](#), данни от април 2020 г., без професионалните колежи.

⁵ Vocational Education and Lifelong Learning in Bulgaria: Situation Analysis and Policy Direction Recommendations, (изготвен в рамките на Споразумение за предоставяне на консултантски услуги за Преглед на публичните разходи в областта на науката, технологиите и иновациите и Подкрепа за изграждане на основан на доказателства подход по отношение на Националната стратегическа рамка в областта на образованието до 2030 г. с МОН и ИА ОПНОИР.)

⁶ Европейски център за развитие на професионалното обучение.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<p>за повишаване привлекателността на професионалното обучение, с което да се окаже и положително влияние върху резултатите от заетостта и доходите в дългосрочен план.</p> <p>Съгласно доклада на Световна банка, завършилите ПОО в България е значително по-малко вероятно да бъдат наети от своите връстници в ЕС и степента им на заетост се е увеличила по-бавно. През 2019 г. 77,1% от завършилите ПОО в ЕС са били заети 1-3 години след завършване. В България този дял е 68,8 процента. Освен това в целия ЕС равнището на заетост на завършилите ПОО се подобрява последователно и стабилно през последните години, докато в България се наблюдават големи колебания през годините. Наложителни са мерки за стимулиране на обучението към търсените на пазара на труда квалификации. Повишаването на качеството на ПОО минава през обвързване на обучението на обучаемите в институциите в системата на ПОО с формиране на умения, включително в реална работна среда.</p> <p>Съгласно Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) и Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО), включително и последните изменения от 2020 г., учебните програми по учебните предмети или модули от специфичната професионална подготовка следва да се актуализират най-малко веднъж на всеки 5 години⁷, а работодателите и организациите на работодателите да са сред участниците в процеса на тяхното изготвяне⁸. Всяка година се обновява Списъкът на защитените от държавата специалности от професии и Списъкът със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда (съгласно ПМС №111 от 25.06.2018 г., посл. изм. ПМС №13/21.01.2021 г., за учебната 2021-2022⁹). С включването на защитените от държавата специалности от професии и специалностите от професии с очакван недостиг от специалисти на пазара на труда в държавния план-прием в държавните и общинските училища по чл. 38, ал. 1, т. 3 - 5 от ЗПУО се създава възможност за преодоляване на дефицита от подготвени кадри по търсени специалности от професии и такива с приоритетно значение за икономиката. В резултат на актуализирането на типовите учебни планове и учебните програми по професионална подготовка се осигуряват условия за</p>
--	---

⁷ Съгласно чл. 13д, ал. 5 от Закона за професионалното образование и обучение .

⁸ Доклад за България 2020, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report_bulgaria_en.pdf, Закон за предучилищното и училищно образование, Закон за професионалното образование и обучение

⁹ Постановление на № 111 на Министерски съвет от 25.06.2018 г. за приемане на Списък със защитените от държавата специалности от професии, на критериите за определянето им и на условията и реда за допълнително финансиране за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда (посл. изм. ПМС № 13/ 21.01.2021 г. за учебната 2021-2022 г.).

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

организиране и провеждане на качествено професионално образование и обучение, което налага привличането на квалифицирани учители с актуални знания и опит, които да преподават в системата на ПОО, както и тяхната непрекъсната квалификация. В днешния свят бизнесът и работната сила се развиват в условията на глобална конкуренция, нови организационни модели на работа, динамични технологични промени и дигитализация. Тази среда поставя нови изисквания към професионалното образование и обучение за формиране на знания и умения на настоящата и бъдещата работна сила, което налага придобиването на нови практически знания и умения в реална работна среда.

Допълнителните ученически практики ще допринесат за удовлетворяване на нуждата от повишаване на конкурентоспособността, за създаване на по-гъвкав пазар на труда, за насърчаване на професионалната и териториалната мобилност, за стимулиране на предприемаческия дух, за лесната и безболезнена адаптация към структурните промени в икономиката, за осигуряване на възможности за развитие в нови сфери на дейност, както и за повишаване на мотивацията за постоянно усъвършенстване на личните знания и умения. За подобряване на съответствието с тенденциите на пазара на труда е необходимо да се предприемат адекватни мерки в сферата на средното професионално образование, което все още не може да осигури напълно необходимите умения за успешна реализация на пазара на труда. Укрепването на връзките между образователните институции и реалния сектор, стимулирането на образование и обучение, съобразено с потребностите на икономиката и промените на пазара на труда, е приоритет на Националната програма за развитие България 2020, Националната стратегия за учене през целия живот 2014-2020.

Операцията подпомага решаването на идентифицирани предизвикателства в ПОО в съответствие с приоритетите на националните стратегически документи в областта на ПОО. Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 - 2030) отчита като слаба страна затруднената реализация на трудовия пазар на завършилите поради недостатъчно съответствие на придобитите умения с изискванията на реалната икономика. В тази връзка като важна задача в областта на ПОО ще бъде засилване на практическото обучение и допълнителната професионална подготовка в образователните институции, както и насърчаване на партньорствата между професионалните гимназии, висшите училища, предприятията и изследователските центрове за споделяне на материална база и инициативи.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<p>Съгласно доклад на Световна банка¹⁰ ключово предизвикателство пред системата на ПОО е високият дял на отпадане, който е над 21%, много по-висок, отколкото в общото образование, където процентът на отпадане е 8,5%. Това означава, че един от петима ученици, записани в началото в ПОО, не е останал в училище до края на образованието си. От тези ученици в ПОО, които стигат до 12 клас, само трима от четирима (75,5%) завършват средно образование (2017 г.).</p> <p>С реализирането на операцията и подкрепата за допълнително практическо обучение ще се насърчава и привлекателността на професионалното образование и обучение по професии и специалности с приоритетно значение за икономиката, свързани с тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България (ИСИС), както и в съответствие с Интегрираните териториални стратегии за развитие на районите за планиране от ниво 2, което да допринесе за справяне с високия дял на отпадналите в системата на ПОО.</p> <p>Операцията подкрепя практическото обучение на учениците от професионалните гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка чрез допълнителни практики в реална работна среда и създаване и функциониране на учебно-тренировъчни фирми (УТФ), включително действия за повишаване партньорството на професионалните училища с предприятията.</p> <p>С цел да се отговори на търсенето на квалифицирани кадри за нуждите на бизнеса, е необходимо осигуряването на по-високи образователни стандарти и постигане на по-добри учебни резултати. Младите хора трябва да бъдат насърчавани да развиват умения и компетентности за работа в екип, ефективна комуникация, бизнес умения, лидерство, стратегии за успех и др., които да им осигурят възможност за развиване на предприемачески умения, по-лесен избор на първо работно място и реализация след завършването на обучението си по избраната професия и да се адаптират по-лесно към промените на пазара на труда. Активното сътрудничество с бизнеса ще приближи в максимална степен знанията и уменията до изискванията на реалната работна среда, което ще улесни прехода от образование към заетост и ще допринесе за намаляване на младежката безработица.</p>
--	--

¹⁰ Vocational Education and Lifelong Learning in Bulgaria: Situation Analysis and Policy Direction Recommendations, (изготвен в рамките на Споразумение за предоставяне на консултантски услуги за Преглед на публичните разходи в областта на науката, технологиите и иновациите и Подкрепа за изграждане на основан на доказателства подход по отношение на Националната стратегическа рамка в областта на образованието до 2030 г. с МОН и ИА ОПНОИР.)

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

Основната цел на операцията е: Повишаване на ефективността от партньорствата между училищата, осъществяващи професионална подготовка и работодателите за подобряване на практическите умения на учениците в съответствие със специфичните нужди на пазара на труда.

Специфичните цели на операцията са:

- Осигуряване на допълнителни възможности за достъп до практическо обучение за подобряване уменията на учениците за работа в реална работна среда.
- Подобряване на взаимодействието на училището с научните и бизнес среди чрез привличане на техни представители и прилагане на съвременни практически методи на обучение за укрепване на системата на професионалното образование и обучение и връзката с пазара на труда.

В съответствие с Европейска програма за умения, в която се посочва, че сега повече от всякога ЕС се нуждае от промяна в областта на уменията,¹¹ предвидените допълнителни ученически практики допринасят за придобиването на специфични ключови умения сред учениците. Допълнителните практики на учениците и взаимодействието с работодателите ще повиши взаимния им интерес към обучението чрез работа (дуална система на обучение). Това ще допринесе за реализиране на промяната, която осигурява амбициозна програма за умения за работни места, за да се даде тласък на двойния зелен и цифров преход като ще подпомогне възстановяването от социално-икономическото въздействие на пандемията от COVID-19.

Практическото обучение на учениците се допълва от предвидените дейности по създаването на учебно-тренировъчни фирми (УТФ) и създаването на условия за практики във виртуална работна среда за превръщане на началното професионално ПОО в привлекателна възможност за учене. Дейността за създаване на УТФ в подкрепа на обучението на учениците и за допълнителна професионална подготовка в училище позволява използването на съществуващи онлайн платформи за учене и използване на инструменти за сътрудничество в екип и обучение в близка до работната среда, което е в съответствие със Заключения на Съвета относно мерките за противодействие на кризата, предизвикана от COVID-19 в областта на образованието и обучението (2020/C 212 I/03), с които се приканват държавите членки да проучат възможности за въвеждане на висококачествено цифрово

¹¹ Европейска програма за умения за постигане на устойчива конкурентоспособност, социална справедливост и издръжливост - COM(2020) 274 final от 01.07.2020 г., стр. 2

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<p>обучение като част от предлагането на образование и обучение на всички равнища и във всички видове образование и обучение.¹²</p> <p>В отговор на необходимостта от осигуряване на високо компетентни, ентусиазирани преподаватели, които са професионалисти от определени области, в операцията се предвижда да се привлекат в учебния процес представители от бизнеса и науката, с което да се насърчи създаването на по-тесни връзки между професионалните гимназии/училища с паралелки за професионална подготовка и бизнеса, браншовите организации, национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите, насочени да осигурят по-високо качество на дейностите за създаване и функциониране на УТФ.</p> <p>В Съобщение на Европейската комисия за визията на Европейското образователно пространство до 2025 г. се посочва, че учителите и педагогическия персонал са в основата на образованието. Те играят важна роля в превръщането на образованието в придобиването на знания и опит за всички учаци.¹³ Привличането на представители от науката и бизнеса в учебния процес при създаването и функционирането на УТФ ще допринесе, за да се подобри преподаването и ученето в съответствие със съвременните тенденции и изисквания на избраната професия и специалност, както и за усвояването на базови и предприемачески умения от учениците и подобряване качеството на преподаване в системата на ПОО. Това ще доведе до повишени възможности за успешна реализация на пазара на труда на местно и регионално ниво на завършващите професионално образование.</p> <p>Операцията ще има пряк принос за постигане на целите на Инвестиционен приоритет (ИП) 10iv на Приоритетна ос 2 на ОПНОИР. Въвеждането на допълнителни възможности за практическо обучение, съответства на специфична цел 1 „Повишаване на броя на учениците в професионалните училища и адаптиране на професионалното образование и обучение към нуждите на пазара на труда“ чрез гарантирането на реална възможност за изграждане на трайни отношения между училищата, осъществяващи професионална подготовка и бизнеса. Предвидените мерки по операцията ще направят професионалното образование по-привлекателно и ще се улесни преходът от образование към заетост. Това е и основният</p>
--	---

¹² Заключение на Съвета относно мерките за противодействие на кризата, предизвикана от COVID-19 в областта на образованието и обучението (2020/C 212 I/03), стр. 4, т.25

¹³ Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions on Achieving the European Education Area by 2025,{SWD(2020) 212 final}, p. 9

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	очакван резултат по специфична цел 2 „Повишаване на дела на завършилите професионално или висше образование, които са започнали работа, свързана с областта на образованието им, в първата година след завършването им“.
Демаркация	<p>В рамките на операцията няма да бъдат подкрепяни дейности, финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, бюджета на Европейския съюз или друга донорска програма. Операцията ще допълни други операции по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР) 2014-2020 и ОПНОИР, насочени към подобряване на системата на професионалното образование и обучение в България. Косвен принос ще има и за постигане на целите на Инициативата за младежка заетост чрез създаването на по-тесни връзки между системата на средното професионално образование и нуждите на пазара на труда.</p> <p>Настоящата операция допълва резултатите от вече реализирани проекти по процедури: BG051PO001/07/3.3-01 „Разработване на механизми за училищни и студентски практики“; BG051PO001-3.3.03 „Училищни и студентски практики“ и BG051PO001-3.3.07 „Ученически и студентски практики“ по ОПРЧР от програмен период 2007 – 2013 г. и по процедура BG05M2OP001-2.006 „Ученически практики – Фаза 1“ и процедура BG05M2OP001-2.001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“ по ОПНОИР от настоящия програмен период.</p> <p>Настоящата операция ще надгради процедура BG05M2OP001-2.006 „Ученически практики – Фаза 1“, чрез насърчаване на допълнителното практическо обучение за ученици в системата на ПОО и цели мултиплициране на резултатите от изпълнения от Министерство на образованието и науката (МОН) проект. Осъществяването на практическо обучение на ученици в реална работна среда осигури промяна в устойчивите нагласи на заинтересованите страни – училищата, работодателите и сред самите участници от целевата група – учениците. Утвърди се практиката да се сключват споразумения за дългосрочно сътрудничество между училищата и работодатели. На база отчетените резултати по „Ученически практики – Фаза 1“, както и с цел балансирано териториално разпределение на средствата, при реализиране на мерките по настоящата операция ще бъде приложен системен подход на реализиране на операцията, в който МОН ще има водеща координираща роля при изпълнение на дейностите, така че да бъде обхваната цялата територия на страната и да бъде гарантиран равният достъп, което се доказва като ефективен механизъм за постигане на значими резултати в</p>

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<p>подобряване на качеството на професионалното образование и скъсяване на дистанцията между училище и бизнес.</p> <p>Възможността за провеждане на допълнително практическо обучение на ученици цели да стимулира интереса на учениците от професионалните гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка и работодателите към дуалната система на обучение, което ще има допълващ ефект към изпълнението на целите на процедура BG05M2OP001-2.014 „Подкрепа за дуалната система на обучение“. Необходимо е да се продължи разширяването на обхвата на дуална система на обучение в България, която предоставя реална възможност за изграждане на трайни отношения между училищата, осъществяващи професионална подготовка и бизнеса.</p> <p>С оглед демаркация с Национална програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“ по отношение на модул „Модернизиране на системата на професионалното образование“, по настоящата операция няма да се финансират дейности, свързани с модернизиране на материално-техническата база на професионалните гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, както и дейности за модернизиране на учебното съдържание на професионалните гимназии, които са финансирани в рамките на посочената национална програма, като ще бъде допустимо единствено закупуване на материали, оборудване и обзавеждане под прага на същественост и специализиран софтуер за нуждите на учебно-тренировъчните фирми и пряко свързано с целите на проекта.</p> <p>По отношение на Национална програма „Бизнесът преподава“, Модул 2 „Включване на бизнеса в учебния процес в училище“, при която включването на представители на бизнеса в учебния процес се ограничава единствено до тематичните направления по STEM професии, като част от професионалната подготовка на учениците, настоящата операция има допълващ ефект и при привличането на представители на бизнеса и науката за практическото обучение при създаване и функциониране на УТФ не се поставят подобни ограничения. Недопускането на дублиране на дейности и целеви групи ще се спазва както на етап кандидатстване и на етап договаряне (чрез декларация), така и по време на изпълнението на проекта (чрез проверки за двойно финансиране и др.).</p> <p>Настоящата операция може да има единствено допълващ/надграждащ ефект, без да дублира и припокрива национални и международни програми и други процедури по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“.</p>
--	---

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

Продължителност	30 месеца, но не по-късно от 31.12.2023 г.
Териториален обхват	Дейностите следва да се изпълняват на територията на Република България.
Начин на реализация	Директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по реда на чл. 25, ал. 1, т. 2 и Глава трета, раздел III от ЗУСЕСИФ и чл.2, т.2 от ПМС № 162/05.07.2016 г.
Бюджет до (в лева)	10 553 013,81
2. СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ДОПУСТИМОСТ	
Допустими бенефициенти (водещи организации и партньори)	<p>Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката</p> <p>Допустими асоциирани партньори по настоящата операция са Национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите в България, които са признати за представителни на национално равнище с Решение на Министерски съвет (чл. 36 от Кодекса на труда).</p> <p>Задължителни асоциирани партньори в етапа на изпълнение за осигуряване на допълнителни практики в реална работна среда са работодателите, участващи в партньорство с образователна институция, включена в операцията.</p>
Изисквания към бенефициентите (водещи организации и партньори) (ако е приложимо)	<p>Министерството на образованието и науката реализира проекта чрез дирекция „Управление и изпълнение на проекти“ в професионални гимназии/училищата с паралелки за професионална подготовка¹⁴ с изключение на институциите по чл. 18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование.</p> <p>В съответствие с §6 от Допълнителните разпоредби на ЗУСЕСИФ, регионалните управления на образованието и държавни и общински професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка (за съответните паралелки), с изключение на институциите по чл. 18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование, могат да участват в техническото и/или финансовото изпълнение, включително да извършват разходи по проекта с конкретен бенефициент – Министерство на образованието и науката.</p> <p>Конкретният бенефициент следва да представи подписано споразумение за асоциирано партньорство с представители на национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите в България, които в резултат</p>

¹⁴ Професионалните гимназии и училищата с паралелки за професионална подготовка които осигуряват професионално образование и обучение за придобиване на степен на професионална квалификация по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО).

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<p>на открита покана от страна на конкретния бенефициент, са заявили интерес за включване в проекта.</p> <p>Конкретният бенефициент следва да осъществи процеса по избор на училищата, които желаят да бъдат включени в изпълнението на дейностите по настоящата операция. За целта конкретният бенефициент следва да представи към своето проектно предложение механизъм, който включва обективни изисквания за избор на училища, осъществяващи професионална подготовка, гарантиращи както отчитането на потребностите, така и балансирано териториално разпределение на средствата по операцията. Механизмът следва да определя участващите училища и да предвижда включването единствено на ученици, които се обучават по специалности от професии в приоритетни за икономиката направления¹⁵, както и такива, които са в съответствие с Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2.</p> <p>Необходимо е механизмът за избор на училищата да предвижда най-малко следното:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Покана към всички държавни и общински професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, с изключение на институциите по чл.18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование, която може да включва повече от един краен срок за подаване на заявления, вкл. в рамките на изпълнение на проекта, с оглед включване на максимален брой училища и постигане най-малко на посочените в критериите целеви стойности на индикаторите. • Функциите на регионалните управления на образованието и конкретния бенефициент в процеса на избор на училища. • Процесът на избор на училища, който следва да включва представяне на заявление от училище, придружено от съответната обосновка на потребностите за осъществяване на дейностите по операцията, включително:<ul style="list-style-type: none"> ○ броят на наблюдаващите учители от съответното училище за практиките в реална работна среда; ○ списък на работодателите със заявен интерес или сключено споразумение с училището, и броят на наставниците от работодателите;
--	--

¹⁵Професии, които са в съответствие с тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България (ИСИС) или такива, които са част от Списъка със защитените от държавата специалности от професии и Списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда (посл. изм. ПМС № 13/ 21.01.2021 г. за учебната 2021-2022 г.).

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<ul style="list-style-type: none"> ○ обосновка за необходимостта от закупуване на консумативи, материали, оборудване, специализиран софтуер и др. за провеждане на занятия в учебно-тренировъчни фирми (УТФ)¹⁶; ○ броят УТФ, които училището планира да създаде, както и броят на потенциалните представители на бизнеса и науката, които ще бъдат привлечени в дейностите по провеждане на занятия в УТФ; ○ броят на учениците, които ще се включат в допълнителни практики в реална работна среда или в УТФ; ○ обосновка за съответствието на избраните специалности от професии с приоритетните за икономиката направления и ако е приложимо за съответствие с Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2. <ul style="list-style-type: none"> ● Изисквания за формиране на бюджета на съответното училище за изпълнение на дейности по операцията. Изискванията следва да гарантират прозрачност при разпределянето на бюджетите за участващите училища. В тази връзка бюджетът за дейности, изпълнявани от съответното училище, следва да се базира на предвидения брой ученически практики от конкретното училище, включени в проекта и да съответства на представената обосновка за нуждите на училището. <p>Изборът на училища, осъществяващи професионална подготовка, се извършва в съответствие с посочения Механизъм, като на етап кандидатстване Конкретният бенефициент представя списък с училища, заявили интерес за участие в дейностите по операцията, който ще се актуализира и допълва през периода на изпълнение, след осъществяване на избор в съответствие с Механизма.</p> <p>По настоящата операция могат да бъдат подкрепени единствено дейности, свързани с паралелки за професионална подготовка по професии:</p> <ul style="list-style-type: none"> – включени в списъка със защитени специалности от професии; – включени в списъка със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда;
--	--

¹⁶ Учебно-тренировъчни и/или други съществуващи в професионалното образование форми на учебни или тренировъчни фирми, вкл. учебни компании. УТФ са виртуални, фиктивни копия на реални фирми, работещи като истинско предприятие, което не генерира реални приходи и не формира реална печалба. УТФ не осъществяват реална икономическа дейност, като всички дейности се реализират виртуално.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<ul style="list-style-type: none"> – които са свързани с тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България (ИСИС) – са в съответствие с Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 <p>Регионалните управления на образованието (РУО) следва да извършат оценка на получените документи от училищата и класиране на областно ниво в съответствие с горните изисквания за проверка на получените заявления.</p> <p>В случай на недопустими разходи и дейности, същите следва да бъдат премахнати/коригирани от съответното РУО на база на което се извършва класиране на областно ниво и се изпраща на конкретния бенефициент. Финалното класиране се извършва от конкретния бенефициент въз основа на получените класирания от всички РУО, като се цели осигуряване на балансирано териториално разпределение на средствата по настоящата операция.</p>
<i>Допустими дейности</i>	<p>1. Подкрепа за практическото обучение на учениците, навършили 16 години от училищата, осъществяващи професионална подготовка¹⁷ чрез допълнителни практики в реална работна среда – организиране и провеждане на допълнителни практики в реална работна среда. За провеждане на ученическите практики се разработва програма за конкретно работно място съвместно с работодателя за 240 (астрономически) часа, която се утвърждава от директора на училището. Практиката се провежда при обучаващия работодател и надгражда знанията, практическите умения и компетентности по изучаваната специалност от професия.</p> <p>Практиката трябва да е свързана с обучението на ученика по съответната професия и да не дублира, и не замества задължителното по училищен учебен план практическо обучение.</p> <p>В дейностите, свързани с провеждане на практиката в реална работна среда, се включват ученици, навършили 16 г. към момента на действителното им включване в практиката в реална работна среда.</p> <p>Допълнителната практика в реална работна среда е допустима еднократно за един ученик в рамките на операцията и завършва с издаване на удостоверение.</p>

¹⁷ Училища, осъществяващи професионална подготовка за целите на операцията са: професионални гимназии и училищата с паралелки за професионална подготовка с изключение на институциите по чл.18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

2. Подкрепа за създаване и функциониране на учебно-тренировъчни и/или други съществуващи в професионалното образование форми на учебни или тренировъчни фирми, вкл. учебни компании в първи и/или втори гимназиален етап – напр. осигуряване на условия за създаване и функциониране на УТФ и привличане на представители на бизнеса и науката за практическото обучение при създаване и функциониране на УТФ; формиране на начални професионални и предприемачески умения и компетентности (за работа в екип и ефективна комуникация, организация на времето, критическо мислене и др.), близки до реалната работна среда за подпомагане на прехода към заетост.

Асоциираните партньори в лицето на национално представителни организации на работниците и служителите и на работодателите в България участват в изпълнението на дейностите, като насърчават участието на работодатели и съдействат за привличането на представители на бизнеса и науката при създаването и функционирането на УТФ.

Важно:

Допълнителните практически обучения по дейност 1 и дейност 2 не могат да дублират или да заместват задължителните по учебен план практически обучения.

Освен горепосочените допустими преки дейности, проектното предложение **задължително** трябва да включва **и непреки дейности** за организация и управление (вкл. дейности за информация и комуникация).

В рамките на непреките дейности, Конкретният бенефициент се ангажира да проведе независимо проучване от външна организация за измерване на индикатор „Степен на удовлетвореност на учениците, преминали ученическа практика, от придобитите знания и умения, и на учителите, привлечените представители от бизнеса и науката, и работодателите от придобитите знания и уменията на учениците, преминали ученическа практика¹⁸“. Проучването следва да се проведе в 2 етапа от анкети, интервюта и наблюдения, преди включване на учениците в допълнителни ученически практики (вкл. УТФ) и след приключването им и следва да даде отговор на два основни въпроса: разбиране относно възможностите за подкрепа на учениците чрез включване в допълнителни ученически практики и удовлетвореност от усилията за придобиване на практически знания и умения от учениците в професионалното образование. Проучването следва да установи в каква степен

¹⁸ Под „ученическа практика“ се има предвид допълнителните практически обучения в реална работна среда по дейност 1 и създаването и функционирането на УТФ по дейност 2.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<p>учениците, преминали ученическа практика по проекта, смятат, че придобитите по проекта знания и умения ще ги подкрепят да се реализират на пазара на труда и да изпълняват ефективно трудовите си задължения, както и в каква степен учителите, представителите от бизнеса, и работодателите смятат, че учениците, преминали ученическа практика по проекта, притежават знания и умения, които са необходими за изпълнение на трудовите им задължения. Докато целта е кумулативно измерване на отговорите на двата въпроса, данните следва да бъдат анализирани, за да се разбере дали трябва да се положат повече усилия за разбиране и/или удовлетворение на участниците в процеса. Измерването на удовлетворение и разбирането от страна на учениците, учителите, привлечените представители, и работодателите следва да предостави информация за нивото на ангажираност на учениците в системата на ПОО.</p> <p>Доставчиците на стоки и услуги, необходими за реализиране на дейностите по операцията, ще бъдат избирани по реда на Закона за обществените поръчки, Закона за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове, и действащата нормативна уредба, въз основа на открити, прозрачни, в достатъчна степен публични, недискриминационни и безусловни процедури, като по този начин се гарантира, че извършването на доставки и предоставянето на услуги ще се извършва при пазарни условия.</p>
Допустими целеви групи (крайни бенефициенти)	<ul style="list-style-type: none"> • ученици от професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, които осигуряват професионално образование и обучение за придобиване степен на професионална квалификация по професии от Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО), с изключение на институциите по чл. 18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование, • учители по професионална подготовка в системата на средното професионално образование и обучение; • наставници от организациите - работодатели; • представители на бизнеса и науката.
Минимален размер на помощта (в лева, ако е приложимо) по операцията	Неприложимо.
Максимален размер на помощта (в лева, ако е приложимо) по операцията	10 553 013,81
Съфинансиране от страна на бенефициента (ако е приложимо)	Не се изисква.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

<p>Съответствие с нормативната уредба за регулиране на държавните помощи (ако е приложимо)</p>	<p>По процедурата се предвижда финансиране за осъществяване единствено на дейности с нестопански характер.</p> <p>По смисъла на чл. 107 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и съгласно съдебната практика на Европейския съд (Решение на Съда от 12 септември 2000 г. по съединени дела Pavlov и др., C-180/98 — C-184/98, ECLI:EU:C:2000:428, точка 74. Решение на Съда от 10 януари 2006 г. по дело Cassa di Risparmio di Firenze SpA и др., C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, точка 107.) и Съобщение на Европейската комисия от 2016 г. - Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в чл. 107, параграф 1 от ДФЕС, общественото образование, организирано в рамките на националната образователна система и контролирано от държавата, може да се счита за нестопанска дейност. Във връзка с това Съдът е приел, че държавата: „създавайки и поддържайки такава система на публично образование, която се финансира поначало от държавния бюджет, а не от учениците или от техните родители, [...] не цели да се ангажира с платени дейности, а изпълнява своята мисия по отношение на населението в социалната, културната и образователната сфера“.</p> <p>Конкретен бенефициент е Министерство на образованието и науката (МОН), което действа в качеството си на държавен орган за провеждане на държавната политика в областта на образованието и науката съгласно чл. 3 от Устройствения правилник на МОН, приет с ПМС № 11/03.02.2010 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр.12 от 11 Февруари 2020г., попр. ДВ. бр.13 от 14 Февруари 2020 г.) В правомощията на специализираната администрация към министъра съгласно чл. 42а от Устройствения правилник на МОН е да отговаря за разработването и изпълнението на държавната политика в областта на професионално образование и обучение (т. 1), както и да осъществява взаимодействие с работодателските организации за подобряване качеството на професионалното образование и обучение (т. 19).</p> <p>Съгласно параграф 6 от допълнителните разпоредби на ЗУСЕСИФ Регионалните управления по образованието, държавните и общински училища и обслужващите звена могат да участват в техническото и/или финансовото изпълнение, включително да извършват разходи по проекти с конкретния бенефициент - Министерството на образованието и науката, финансирани по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж" 2014 - 2020 г.</p> <p>Съгласно чл. 5, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО), професионалното обучение осигурява придобиването на квалификация по професия или по част от</p>
---	---

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

професия, както и усъвършенстването ѝ. При условия, определени в ЗПОО и ЗПУО, професионалното образование осигурява и завършването на класове и етапи от средната степен на образование. В системата на училищното професионалното образование и обучение, същото се осъществява в средната степен - в първи и във втори гимназиален етап, чрез общообразователната и професионалната подготовка, като може да се допълва и чрез разширената подготовка. Съгласно ЗПОО като част от обхвата на професионалната подготовка са компетентностите, необходими за придобиване на професионална квалификация, които допринасят за осигуряване постигането на държавния образователен стандарт за придобиването на квалификация по професия в двата гимназиални етапа на средната степен на образование. В рамките на професионалната подготовка на учениците по настоящата операция се осигуряват допълнителни ученически практики, които да подпомогнат практическото обучение по съответната професия.

Допълнителните ученически практики в реална работна среда осигуряват допълнителни знания, умения и опит за учениците, и мотивация за придобиване на професионална квалификация в ученическа възраст, което ще доведе до успешна реализация на пазара труда, както и са катализатор за училищата, осъществяващи професионална подготовка, да въведат/предлагат дуална система на обучение по повече специалности.

В този смисъл провеждането на практическо обучение на ученици в реална работна среда, включително на допълнителна практическа подготовка извън предвидената по учебен план, е част от общественото образование, организирано в рамките на националната образователна система под контрола на държавата, упражняван чрез министъра на образованието и науката.

В рамките на допълнителна подготовка извън предвидената по учебен план в професионалните гимназии и в паралелките за професионална подготовка, на учениците от първи и втори гимназиален етап се предвижда по операцията да се подпомага създаването на учебно-тренировъчни и/или други съществуващи в професионалното образование форми на учебни или тренировъчни фирми, вкл. учебни компании и др. Учебно-тренировъчните фирми (УТФ) разполагат с потенциал за съществено модернизиране и за въвеждане на нови подходи в предоставянето на ПОО, за придобиването на специфични ключови умения сред учениците, както и за повишаване на неговата ефикасност и достъпност в сравнение със скъпото материално оборудване. Това са виртуални, фиктивни копия на

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

реални фирми, работещи като истинско предприятие, което не генерира реални приходи и не формира реална печалба. В УТФ се изпълняват реални дейности и бизнес процедури, като всички документи се попълват в реда и последователността съгласно изискванията на реалната практика, но без участието на реални пари и стоки. Всички дейности се реализират виртуално, съответно УТФ не осъществяват икономическа дейност.

С цел да се подобрят резултатите на практическото обучение на учениците при създаването и функционирането на УТФ, ще се привлекат представители с опит от бизнеса и науката. С това ще се подобри капацитетът на училищата, осъществяващи професионална подготовка при предоставяне на практически знания и умения. Учениците ще получават знания от науката и практиката, така че да са максимално адаптивни при завършване на професионалното си образование и при прехода на пазара на труда. Предвидените разходи за възнаграждения на привлечените представители на бизнеса и науката са за практическото обучение при създаването и функционирането на УТФ и са в рамките на предвидените часове по допълнителна практика на съответната професия, съответно не би следвало да се счита за икономическа дейност.

Национално представителните организации на работниците и служителите и на работодателите в България може да участват в изпълнението на допустимите дейности в качеството на асоциирани партньори, които по смисъла на § 1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на Постановление № 162 на Министерския съвет от 05.07.2016 г. за определяне на детайлни правила за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по програмите, финансирани от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014 – 2020 г., са заинтересовани от реализирането на проекта и участват в изпълнението на дейностите, но не разходват средства от безвъзмездната финансова помощ.

Организациите, в които се провеждат ученическите практики, също ще осъществяват изцяло обучителна функция, насочена към осигуряване на допълнителна практическа подготовка в реална работна среда, която не е свързана с икономическа дейност, дори организацията да може да се определи като „предприятие” по основната си дейност. Обучаващите организации не получават финансиране и няма да извършват разходи по настоящата процедура и въпреки че те обичайно извършват стопански дейности, тези дейности не се подпомагат с финансирането по процедурата. Това се обуславя от факта, че ролята на обучаващите организации в изпълнението на процедурата е единствено осигуряване на условия за провеждане на практическо обучение на ученици в реална

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

работна среда и определяне на техни служители за наставници. Съгласно националното законодателство, наставникът ръководи провеждането на практическото обучение на ученици в реална работна среда и в тази връзка той представлява част от образователния процес. От своя страна наставниците сключват договори с училищата, осъществяващи професионална подготовка и получават възнаграждение от училището за подпомагане на учениците в придобиването на специфични професионални умения, необходими за съответната позиция.

При осъществяване на практическите обучения на учениците по настоящата операция не се допускат разходи за самостоятелно производство на продукция и нейната реализация на пазара вследствие престация на труд от ученици. По операцията не е допустимо да бъде реализирана продукция на пазара, в случай че в резултат на изпълнението на дейностите се произведе такава, т.е. няма да бъде предоставено икономическо предимство на организациите, в които се извършат практическите обучения на учениците. Училищата, които имат договорни отношения с работодателите, са длъжни да заложат това условие като задължение към обучаващата организация. В процеса на изпълнение на проекта Управляващият орган ще следи за изпълнението на условието с цел недопускане на предимство на работодателите, предоставящи практическо обучение в реална работна среда. Практиките в реална работна среда се ръководят от наставници, служители на организациите, и в тази връзка те представляват част от образователния процес.

В рамките на дейността за създаване и функциониране на УТФ, привлечените представители на водещи организации от бизнеса, образованието и научните изследвания ще участват при практическата подготовка на учениците в училищата, осъществяващи професионална подготовка, което е част от образователния процес и в полза на подобряване на качеството на преподаване и актуалността на знанията, които следва да придобият учениците. С това се очаква да се подобрят възможностите на учениците за реализация на пазара на труда след завършване на образованието в системата на ПОО.

Организациите от бизнеса, образованието и научните изследвания, които ще определят свои представители, не би следвало да се считат, дори и за косвени получатели на помощта, тъй като от една страна договорите се сключват между съответното училище и представителите на бизнеса и науката, като физически лица и, от друга страна ползите от практическото обучение в системата на ПОО са за учениците от училищата, осъществяващи професионална подготовка.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

В процеса на изпълнение на проекта Управляващият орган ще следи за включването на посочените по-горе изисквания в договорите между училищата и работодателите.

Крайните получатели по операцията са:

- ученици, от втори гимназиален етап и/или навършили 16 години, преминали допълнително практическо обучение в реална работна среда по предварително изготвена съвместно от представители на училището и предприятието програма и
- ученици от първи и втори гимназиален етап, включени в дейностите за създаване и функциониране на учебно-тренировъчни и/или други съществуващи в професионалното образование форми на учебни или тренировъчни фирми.

Учениците не са стопански субекти, съответно дейностите, които ще осъществяват, са изцяло насочени към обучение.

МОН, експертите от регионалните управления на образованието, учителите, наставниците, представителите на бизнеса и науката, реализират дейности в рамките на системата на средното професионално образование и обучение, не са стопански субекти, съответно дейностите, които ще осъществяват са изцяло насочени към училищно образование, включително провеждане и информиране за ученически практики.

За всички дейности по операцията, за които е приложимо, изборът на изпълнители ще бъде извършван по открит, прозрачен и публичен, недискриминационен и безусловен начин по смисъла на т. 89 – 96 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз и в съответствие със Закона за обществените поръчки.

Предвид крайната цел на операцията, а именно повишаване на ефективността от партньорствата между училищата, осъществяващи професионална подготовка и работодателите за подобряване на практическите умения на учениците в съответствие със специфичните нужди на пазара на труда, дейностите не могат да бъдат дефинирани като такива със стопански характер, които биха могли да доведат до нарушаване на конкуренцията като елемент от фактическия състав на понятието „държавна помощ”.

Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ по операцията няма реално или потенциално скрито въздействие върху конкуренцията в рамките на общия пазар и търговията между страните-членки.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	Предвид гореизложеното, настоящата операция не попада в обхвата на приложимите разпоредби за държавни помощи.
Допустими разходи	<p>Допустимите разходи са в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1303/2013 г., Регламент (ЕС) № 1304/2013 г., Регламент 2018/1046, Закона за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове, ПМС № 189/2016 г., правилата на ОПНОИР и следва да са необходими за изпълнението на допустимите дейности по процедурата.</p> <p>Преки разходи</p> <p>Включват всички необходими разходи за изпълнението на преките дейности по операцията.</p> <p>Част от допустимите разходи ще бъдат определени въз основа на разработена от УО на ОПНОИР стандартна таблица на разходите за единица продукт в съответствие с член 67, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. (съответно чл. 55, ал. 1, т. 2 от ЗУСЕСИФ) и чл. 14 от Регламент (ЕС) № 1304/2013.</p> <p>За дейност 1 на учениците се осигурява стипендия в размер на 1,55 лв. на час за допълнителната практика в реална работна среда. Стипендията се изплаща след удостоверяване участието в предвидените часове на ученика от съответното училище¹⁹.</p> <p>Непреки разходи</p> <p>Разходите за организация и управление (вкл. разходите за информация и комуникация и за провеждане на независимо проучване от външен изпълнител за измерване на индикатор „Степен на удовлетвореност на учениците преминали ученическа практика от придобитите знания и умения, и на учителите, привлечените представители от бизнеса и науката, и работодателите от придобитите знания и уменията на учениците, преминали ученическа практика“) ще бъдат определени чрез прилагане на единна ставка към преките разходи, изчислена съгласно член 68 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. и Методиката²⁰ за определяне на единна ставка за финансиране на дейностите за организация и управление при процедури за конкурентен подбор и директно предоставяне по приоритетни оси 2, 3 и 5 на ОП НОИР чрез прилагане на</p>

¹⁹ Съгласно чл. 14, ал. 1 и 2 от ПМС № 328/2017 г. за условията и реда за получаване на стипендии от учениците след завършено основно образование (изм. и доп. ДВ. бр.12 от 8 февруари 2019 г.), Учениците в държавните, общинските и частните училища, както и в центровете за специална образователна подкрепа могат да получават стипендии, осигурени със средства от Европейските структурни фондове или от работодатели, при които учениците от професионалните гимназии или от паралелки, осигуряващи професионална подготовка, провеждат практическото си обучение. Размерът на стипендиите, осигурени със средства от Европейските структурни фондове, и условията за предоставянето им се утвърждават от Комитета за наблюдение на съответната оперативна програма.

²⁰ Утвърдена от Ръководителя на УО на ОПНОИР и публикувана на сайта на УО на 10.12.2020 г.
<http://opnoir.bg/?go=news&p=detail&newsId=913>

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	Националната методология, приета с Решение на МС № 253 от 3 май 2017 г.
Процент на прилагано „кръстосано финансиране“ до (ако е приложимо)	Неприложимо.
3. ИНДИКАТОРИ	
За изпълнение	<ul style="list-style-type: none"> Ученици, участващи в дейности по практическо обучение в реална работна среда – 11 649 броя. <i>Индикаторът измерва броя на учениците, които са провели допълнително практическо обучение в реална работна среда по професии, съгласно приложенията на ПМС №111 от 2018 г. и Постановленията на МС за следващите учебни години: Списъка на защитени специалности от професии и Списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, както и професии, свързани с тематичните области на ИСИС и/или са в съответствие с Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2.</i> <u>От тях:</u> <ul style="list-style-type: none"> Ученици участващи в дейности по ОП, в подкрепа на професионалното образование в направления от приоритетно значение за икономиката – 2 523 броя. <i>Индикаторът измерва броя на учениците, които са провели допълнително практическо обучение в реална работна среда по операцията от професионални направления с приоритетно значение за икономиката съгласно приложенията на ПМС №111 от 2018 г. и съгласно Постановленията на МС за неговата актуализация за следващите учебни години: Списък на защитени специалности от професии и Списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, както и от професионални направления, свързани с тематичните области на ИСИС.</i> Брой създадени учебно-тренировъчни фирми (УТФ) – 344 броя. <i>Индикаторът измерва броя на създадените и функциониращи по операцията УТФ, вкл. учебни компании за насърчаване придобиването на универсални ключови умения и изграждане на партньорства с бизнеса.</i> <p>Допълнителни специфични за операцията индикатори за изпълнение:</p>

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

	<ul style="list-style-type: none"> Брой училища, осъществяващи професионална подготовка, участвали в дейности по операцията – 300 броя. <i>Индикаторът измерва броя на училищата, осъществяващи професионална подготовка, участвали в дейности по операцията.</i> Брой представители от бизнеса и науката, привлечени при провеждането на практически обучения за създаване и функциониране на УТФ – 172. <i>Индикаторът измерва броя на представители от бизнеса и науката, които са привлечени от училищата, осъществяващи професионална подготовка по операцията при създаването и функционирането на УТФ от ученици от първи и втори гимназиален етап на образованието в съответните паралелки за професионална подготовка.</i>
За резултат	<p>Допълнителни специфични за операцията индикатори:</p> <ul style="list-style-type: none"> Дял на завършилите ученици, преминали ученическа практика в реална работна среда по проекта, които са започнали работа до 6 месеца след завършването си, спрямо завършили ПОО ученици – ръст в дела на заетите ученици 12% <i>Индикаторът показва с колко се увеличава дялът на завършилите ученици, преминали допълнителна практика в реална работна среда по проекта, които са започнали работа до 6 месеца от завършването си, спрямо дела на завършили ПОО през съответната учебна година ученици, които са започнали работа до 6 месеца от завършването си.</i> Степен на удовлетвореност на учениците преминали ученическа практика от придобитите знания и умения, и на учителите, привлечените представители от бизнеса и науката, и работодателите от придобитите знания и уменията на учениците, преминали ученическа практика <i>Индикаторът ще бъде измерен чрез провеждане на независимо проучване от външна за Конкретния бенефициент организация.</i>
4. УПРАВЛЯВАЩ ОРГАН	
Наименование	Изпълнителна агенция „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“

**КН.НОИР.П.0321 – окончателен
МЕТОДОЛОГИЯ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ
ПО ПРОЦЕДУРА ЧРЕЗ ДИРЕКТНО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА
ФИНАНСОВА ПОМОЩ
„УЧЕНИЧЕСКИ ПРАКТИКИ –2“**

I. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

Проектното предложение се оценява съгласно съответните разпоредби на Раздел III „Директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ от Глава трета „Предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ на ЗУСЕСИФ, включително чл. 44, ал. 5 от ЗУСЕСИФ.

Оценката на проектното предложение се извършва от Управляващия орган на един етап и се документира чрез попълване на оценителен лист, който включва всички приложими критерии. При установяване на нередовности, непълноти и/или несъответствия на документите Управляващият орган изпраща на конкретния бенефициент уведомление за установените нередовности, непълноти и/или несъответствия и определя разумен срок за тяхното отстраняване, при спазване на действащата нормативна уредба. Неотстраняването им в срок може да доведе до прекратяване на производството по отношение на конкретния бенефициент. Срокът по оценяване на проектното предложение спира да тече до датата на тяхното отстраняване. Оценката продължава до постигане на пълно съответствие с критериите за оценка (отговор „ДА“ или „Неприложимо“ на всички позиции в оценителната таблица).

ТАБЛИЦА ЗА КОМПЛЕКСНА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ	ДА	НЕ	Н/П
1. Проектното предложение е представено чрез Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти на ЕС в България (ИСУН 2020) - https://eumis2020.government.bg .	☐	☐	
2. Формулярът за кандидатстване е подписан с квалифициран електронен подпис (КЕП) от законния представител на кандидата или оправомощено за целите на подаването на проектното предложение лице.	☐	☐	
3. Заповед за оправомощаване на лице, което да представлява конкретния бенефициент и да подписва всички документи, свързани с подаването, оценката на подаденото проектно предложение (включително комуникация с оценителната комисия), предоставянето на документи, необходими за подписването на административния договор за предоставяне на БФП и изпълнението на проекта, прикачена в ИСУН 2020.	☐	☐	☐

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

<i>Прилага се, в случай че проектното предложение е подадено от лице, различно от официалния представител на кандидата.</i>			
4. Проектното предложение е с попълнени всички раздели, за които е указано, че са задължителни в Електронния формуляр за кандидатстване.	☐	☐	
5. Декларация на представляващия кандидата, попълнена по образец към Условието за кандидатстване (Приложение I към Условието за кандидатстване) и прикачена в ИСУН 2020.	☐	☐	
6. Декларация от кандидата относно задължението да представя оригинали на УО, попълнена по образец (Приложение II към Условието за кандидатстване) и прикачена в ИСУН 2020.	☐	☐	
7. Декларация за съгласие на кандидата за ползване и разпространение на обобщените данни по проекта от УО и от НСИ, попълнена по образец (Приложение III към Условието за кандидатстване) и прикачена в ИСУН 2020.	☐	☐	
8. Декларация за липса на двойно финансиране и за завършеност, попълнена по образец (Приложение IV към Условието за кандидатстване) и прикачена в ИСУН 2020.	☐	☐	
9. Автобиографии на най-малко 5 основни позиции на членове на екипа за управление на проекта на централно ниво (ръководител на проекта; заместник-ръководител на проекта или водач координатор; счетоводител на проекта или финансов координатор; координатор на териториалните екипи; експерт информация и комуникация), попълнени по образец (Приложение V към Условието за кандидатстване) и придружени от документ/и относно извършения подбор на членовете на екипа, прикачени в ИСУН 2020.	☐	☐	
10. Представен е Механизъм за избор на училища, осъществяващи професионална подготовка, който включва обективни изисквания за избор на училищата, гарантиращи както отчитането на потребностите, така и балансирано териториално разпределение на средствата по операцията. Механизмът следва да определя участващите училища и да предвижда включването единствено на ученици, които се обучават по специалности от професии в приоритетни за икономиката направления ²¹ и ако е приложимо такива в	☐	☐	

²¹ Професии съгласно Постановление № 13 на Министерски съвет от 21.01.2021 г. за приемане на актуализиран Списък със защитените от държавата специалности от професии за учебната 2021/2022 година и на актуализиран Списък със специалности от професии, по които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда, за учебната 2021/2022 година, съгласно Постановленията на МС за следващите учебни години, както и професии, свързани с тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България.

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

<p>съответствие с Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2</p> <p>Необходимо е механизмът за избор на училищата да предвижда най-малко следното:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Покана към всички държавни и общински професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, с изключение на институциите по чл.18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование, която може да включва повече от един краен срок за подаване на заявления, вкл. в рамките на изпълнение на проекта, с оглед включване на максимален брой училища и постигане най-малко на посочените в критериите целеви стойности на индикаторите. • Функциите на регионалните управления на образованието и конкретния бенефициент в процеса на избор на училища. • Процесът на избор на училища, който следва да включва представяне на заявление от училище, придружено от съответната обосновка на потребностите за осъществяване на дейностите по операцията, включително: <ul style="list-style-type: none"> ○ броят на наблюдаващите учители от съответното училище за практиките в реална работна среда; ○ списък на работодателите със заявен интерес или сключено споразумение с училището и броят на наставниците от работодателите; ○ обосновка за необходимостта от закупуване на консумативи, материали, оборудване, специализиран софтуер и др. за провеждане на занятия в учебно-тренировъчни фирми (УТФ); ○ броят УТФ, които училището планира да създаде, както и броят на потенциалните представители на бизнеса и науката, които ще бъдат привлечени в дейностите по провеждане на занятия в УТФ; ○ броят на учениците, които ще се включат в допълнителни практики в реална работна среда или в УТФ; ○ обосновка за съответствието на избраните специалности от професии с приоритетните за икономиката направления и ако е приложимо за съответствие с Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2. • Изисквания за формиране на бюджета на съответното училище за изпълнение на дейности по операцията. Изискванията следва да гарантират прозрачност при разпределянето на бюджетите за участващите училища. В 			
---	--	--	--

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

<p>тази връзка бюджетът за дейности, изпълнявани от съответното училище, следва да се базира на предвидения брой ученически практики от конкретното училище, включени в проекта и да съответства на представената обосновка за нуждите на училището.</p> <p><i>Документът следва да бъде подписан от официалния представител на кандидата.</i></p>			
<p>11. Представен е списък с професионални училища, заявили интерес за участие в изпълнението на дейностите по операцията.</p>	☐	☐	
<p>12. Кандидатът е допустим съгласно т. 11 от Условието за кандидатстване.</p>	☐	☐	
<p>13. Кандидатът е пряко отговорен за подготовката, управлението и изпълнението на дейностите по проекта.</p> <p><i>В съответствие с §6 от Допълнителните разпоредби на ЗУСЕСИФ, регионалните управления по образованието, държавните и общинските професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка (за съответните паралелки) с изключение на институциите по чл.18, т. 3-7 от ЗПОО в системата на професионалното образование могат да участват в техническото и/или финансовото изпълнение, включително да извършват разходи по проекта.</i></p>	☐	☐	
<p>14. Асоциираният/те партньор/и е/са допустим/и, съгласно т. 12 от Условието за кандидатстване и са признати с Решение на Министерски съвет за представителна организация на национално равнище (чл. 36 от Кодекса на труда).</p>	☐	☐	☐
<p>15. Декларация на асоциирания партньор Национално представителна организация на работниците и служителите или на работодателите в България, попълнена по образец (Приложение VI към Условието за кандидатстване) и прикачена в ИСУН 2020.</p> <p><i>Подава се, в случай че проектното предложение включва асоцииран/и партньор/и.</i></p>	☐	☐	☐
<p>16. Проектното предложение отговаря на изискванията за териториален обхват, съгласно т. 5 от Условието за кандидатстване.</p>	☐	☐	
<p>17. Продължителността на проекта е в съответствие с т.18 от Условието на кандидатстване.</p>	☐	☐	
<p>18. Проектното предложение съдържа всички допустими дейности съгласно т. 13 от Условието за кандидатстване и не съдържа недопустими дейности.</p>	☐	☐	

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

<p><i>В случай че проектното предложение не съдържа всички допустими дейности, следва да бъде върнато на КБ за отстраняване на допуснатите несъответствия, съгласно условията, посочени в т. 13 от Условията за кандидатстване.</i></p> <p><i>В случай че проектното предложение съдържа една или повече недопустими дейности, тези дейности следва да бъдат отстранени, както и предвидените за тях разходи.</i></p>			
<p>19. Дейностите по проекта НЕ са били физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на проектното предложение за финансиране по програмата, независимо дали всички свързани плащания са направени от бенефициента или не.</p> <p><i>Проверява се въз основа на декларация – Приложение IV към Условията за кандидатстване.</i></p>	☐	☐	
<p>20. В проектното предложение са заложени стойности на всички индикатори за изпълнение и резултат, които съответстват като минимум на посочените в т. 7 от Условията за кандидатстване.</p>	☐	☐	
<p>21. Предвидено е в непреките дейности да се проведе проучване за измерване на индикатор „Степен на удовлетвореност на учениците преминали ученическа практика от придобитите знания и умения, и на учителите, привлечените представители от бизнеса и науката, и работодателите от придобитите знания и уменията на учениците, преминали ученическа практика“.</p>	☐	☐	
<p>22. Финансов капацитет:</p> <p>Кандидатът има стабилни и достатъчни източници на финансиране, позволяващи да се изпълнят предложените дейности.</p> <p><i>Това обстоятелство се проверява служебно от оценителната комисия към момента на кандидатстване в Закона за държавния бюджет. Счита се, че кандидатът разполага с необходимия финансов капацитет, ако утвърдените разходи по бюджета за текущата финансова година на бенефициента са по-високи от размера на исканата БФП по настоящата процедура.</i></p>	☐	☐	
<p>23. Оперативен капацитет:</p> <p>Кандидатът има успешно реализиран поне един проект през последните три години, който е от типа или с финансовите особености или с обхват като настоящия проект или по-голям; и/или има поне 1 година опит в изпълнението на дейности, подобни на тези, включени в проектното предложение.</p>	☐	☐	

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

<p>24. Административен капацитет:</p> <p>Изборът на експерти в екипа за управление на проекта на централно ниво е в съответствие с Указания на УО на ОПНОИР за конкретния бенефициент МОН относно изискванията за сформирание на екипите за организация и управление на проекти. Членовете на екипа за управление на проекта на централно ниво, за които са представени автобиографии (<i>най-малко 5 основни позиции на членове на екипа за управление на проекта на централно ниво</i>) имат опит в управлението и/или изпълнението на проекти и/или сходни дейности.</p> <p><i>Кандидатът следва да опише минималните изисквания за заемане на длъжността на всички позиции на екипа на централно ниво.</i></p>	☐	☐	
<p>25. Формулирани са конкретни и реалистични цели, които съответстват на целите на процедурата.</p>	☐	☐	
<p>26. Налице е връзка между целите, предвидените дейности и резултатите.</p>	☐	☐	
<p>27. Целевите групи са описани и са количествено определени. Кандидатът е предоставил информация относно методите за идентифицирането им и начина, по който ще бъдат включени в дейностите по проекта. Нуждите им са ясно идентифицирани и описани.</p>	☐	☐	
<p>28. Дейностите са описани детайлно, включително начините за изпълнението им и резултатите от тях.</p>	☐	☐	
<p>29. Заложените дейности допринасят за постигане на индикаторите за изпълнение и резултат на процедурата.</p>	☐	☐	
<p>30. Планът за действие отразява логическата връзка на целите и дейностите, спецификата на дейностите и продължителността на проекта, и предвижда балансирано разпределение на дейностите във времето (с възможност за паралелно изпълнение съобразно идентифицираните нужди).</p>	☐	☐	
<p>31. Проектното предложение допринася за реализиране на хоризонталните принципи на ОПНОИР (устойчиво развитие; равни възможности и недопускане на дискриминация; равенство между половете).</p>	☐	☐	
<p>32. Проектът ще реализира модел, който може да бъде мултиплициран.</p>	☐	☐	
<p>33. Кандидатът е описал в проектното предложение начините, чрез които ще осигури възможност ползите от проекта за целевите групи да продължат да съществуват и след края на финансирането по проекта.</p>	☐	☐	

КН.НОИР.П.0321 – окончателен

34. Кандидатът е посочил потенциалните източници за финансиране след приключване на проекта и те са реалистични и надеждни.	☐	☐	
35. Кандидатът е посочил по какъв начин изпълнението на проекта ще осигури надграждащ ефект спрямо процедура „Ученически практики – ФАЗА 1“ и „Подкрепа за дуалната система на обучение“. Посочено е и по-какъв начин ще се следи за демаркация и избягване на двойно финансиране с дейностите и целевите групи по проект „Подкрепа за дуалната система на обучение“ и други Национални програми.	☐	☐	
36. Налице е съответствие и логическа връзка между дейности и разходи.	☐	☐	
37. Всички заложените по проекта разходи са допустими съгласно т. 14 от Условието за кандидатстване и съответстват на планираните дейности. <i>В случай че проектното предложение съдържа недопустими разходи, тези разходи следва да бъдат отстранени.</i>	☐	☐	
38. Предвидените разходи са необходими за изпълнение на проекта и за постигане на заложените индикатори.	☐	☐	
39. При формиране на бюджета са спазени размерите на разходите за единица продукт по процедурата. Разходите не се дублират.	☐	☐	
40. Сумата на заложените в бюджета на проекта разходи съответства на сумата от стойностите на дейностите. Бюджетът е без аритметични грешки.	☐	☐	